

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/137360,Marek-Jedynak-Tadeusz-Ignacy-Rylski-Fotograf-i-zołnierz-AK.ht>

ml
27.02.2026, 09:20

Marek Jedynak: Tadeusz Ignacy Rylski. Fotograf i żołnierz AK

W sąsiedztwie Muzeum Narodowego w Kielcach przy pl. Najświętszej Marii Panny 2 mieszkał i pracował zasłużony dla miasta fotografik, współzałożyciel Automobilklubu Kieleckiego i żołnierz Armii Krajowej, Tadeusz Ignacy Rylski.

[Armia Krajowa](#)

24.05.2026

Urodził się 24 maja 1904 r. w Rzeszowie, w rodzinie Franciszka herbu Ostoja i Marii z domu Gniewek. Jego ojciec był właścicielem zakładu rymarskiego. Zajmował się wytwarzaniem uprzęży konnych, siodła i akcesoriów jeździeckich na potrzeby armii austro-węgierskiej.

W Rzeszowie Tadeusz ukończył zaledwie trzy klasy szkoły wydziałowej. W związku ze zmieniającą się sytuacją militarną w 1914 r. rodzina Rylskich została ewakuowana do Wiednia. Przechadzając się po ulicach stolicy, młody Tadeusz oglądał wystawy zakładów fotograficznych. Tam narodziła się jego pasja.

W latach 1912-1923 ukończył sześć klas szkoły powszechnej i trzy klasy w trybie wieczorowym Szkoły Przemysłowej Uzupełniającej im. Borelowskiego w Rzeszowie. Jednocześnie w latach 1920-1923 odbywał praktykę w zakładzie fotograficznym E. Janusz w Rzeszowie. Potem pracował we Lwowie, Krakowie, Przemyśle i Wieliczce.

W 1925 r. został powołany do służby w Wojsku Polskim w 6. pułku lotniczym we Lwowie. Po szkoleniu unitarnym przydzielony został do plutonu fotograficznego. Od 29 lipca do 14 sierpnia i od 18 sierpnia do 27 września 1926 r. przebywał w 6. Okręgowym Szpitalu Wojskowym we Lwowie. Ze względu na zły stan zdrowia 9 października 1926 r., na podstawie decyzji lekarskiej, przeniesiony został do pospolitego ruszenia (rezerwy).

Powrócił do rodzinnego Rzeszowa, skąd w listopadzie 1927 r. przeprowadził się do Kielc. Znalazł zatrudnienie w Policji Państwowej. W stopniu starszego posterunkowego pracował jako fotograf śledczy-chemik w laboratorium fotograficznym Komendy Policji Państwowej Województwa Kieleckiego.

Po zdobyciu doświadczenia odszedł ze służby. W 1934 r. założył własny zakład fotograficzny przy pl. Najświętszej Marii Panny 2, przeniesiony później na ul. Sienkiewicza 19. W 1939 r. złożył egzamin czeladniczy w „rzemiośle fotografowania”.

Fotografia nie była jedyną pasją Tadeusza Rylskiego. Czas wolny dzielił również na działalność w Związku Strzeleckim i Automobilklubie Kieleckim, którego był jednym z założycieli. Umiał doskonale łączyć zainteresowania. W 1936 r. wygrał Motocyklowy Strzelecki Bieg Patrolowy Szlakiem Kadrówki z Krakowa do Kielc. Z „Kadrówki” pozostawił również cykl fotografii dokumentujących zmagania strzelców.

W konspiracji

Prawdopodobnie ze względu na stan zdrowia nie został zmobilizowany w 1939 r. Nie wziął udziału

w wojnie obronnej. Pozostał w Kielcach, gdzie dalej legalnie prowadził zakład fotograficzny. Dla tworzącej się polskiej konspiracji niepodległościowej była to niepowtarzalna okazja. W szeregi Związku Walki Zbrojnej zwerbowany został już w styczniu 1940 r. Przysięgę od Tadeusza Rylskiego odebrał Jan Bularski „Komar”, szef sanitarny Obwodu ZWZ-AK Kielce. Rylski obrał dwa pseudonimy: „Ostoja” i „Tytus”.

Początkowo zaangażowany został do pracy w Referacie VI (Biurze Informacji i Propagandy) Komendy Obwodu ZWZ Kielce pod dowództwem por. Jana Kosińskiego „Inspektora Jacka”. Już w czerwcu 1940 r. przeszedł do służby w Referacie II (wywiadu) na miasto Kielce. 11 listopada 1942 r., po aresztowaniu szefa wywiadu NN „Wacława” i innych żołnierzy, Rylski tymczasowo objął funkcję szefa wywiadu i kontrwywiadu AK na Kielce. Zawieszony został w lutym 1943 r., gdyż nie zgadzał się z decyzjami przełożonych. Ponownie został powołany do służby w wywiadzie w czerwcu 1943 r. jako szef bezpieczeństwa sztabu Komendy Okręgu Radomsko-Kieleckiego AK. Został przy tym awansowany na stopień sierżanta.

Warto dokładniej opisać, na czym polegała praca Rylskiego w konspiracji. Atelier fotograficzne udostępniał do prowadzenia nasłuchu radiowego. Był tam również punkt etapowy kolportażu prasy konspiracyjnej. Przede wszystkim jednak zakład fotograficzny dostarczał informacji o niemieckich żołnierzach i funkcjonariuszach okupacyjnych urzędów. Ze względu na lokalizację w centrum miasta, atelier było odwiedzane przez Niemców. Oryginały pamiątkowych fotografii trafiały do zamawiających, a kopie do struktur ZWZ-AK.

Poza działalnością wywiadowczą Rylski dokumentował życie codzienne mieszkańców Kielc i Kielecczyny, w tym kieleckiego getta. Po wybuchu wypowiedzenia wojny między ZSRS a III Rzeszą, w 1942 r. uwiecznił na fotografiach pobyt jeńców sowieckich w więzieniu na Świętym Krzyżu. Poinformował o tym członka PPR J. Łukawskiego. Po wojnie fotografie Rylskiego przejęła Okręgowa Komisja Badania Zbrodni Hitlerowskich w Kielcach. Z czasem zdjęcia trafiły do powszechnego obiegu, a informacja o ich autorze została zatarta.

„Ostoja” angażował się również w bezpośrednie działania wymierzone w niemieckiego okupanta. Razem z łączniczką NN „Jagą” 4 grudnia 1942 r. był przewodnikiem dla grupy zamachowców zasadzających się na Franza Wittka, agenta gestapo ps. „Kowalski”. Bezpośrednim wykonawcą wyroku miał być Henryk Pawelec „Andrzej”. Wyczekując dogodnej okazji pomiędzy 4 a 19 grudnia 1942 r. nie spotkał jednak Wittka i akcję odwołano.

Na Wykusie

Zintensyfikowane działania w konspiracji sprowadziły zagrożenie na Rylskiego. W obawie przed aresztowaniem zmuszony był opuścić miasto. We wrześniu 1943 r. dotarł w lasy siekierzyńskie na Wykus, gdzie stacjonowały Zgrupowania Partyzanckie AK „Ponury” pod dowództwem cichociemnego por. Jana Piwnika. Z pobytu w lesie również pozostawił fotoreportaż. Do dzisiaj zachowały się zdjęcia z odbywającej się na Wykusie 12 września 1943 r. polowej mszy świętej z udziałem żołnierzy i zaproszonych gości z konspiracji.

„Ostoja” powrócił z lasu po 16 września 1943 r. Nie przebywał w Kielcach zbyt długo, bo 15 listopada ponownie musiał uciekać. Aresztowanych zostało wówczas około 60 osób.

Wyjechał do Lwowa, a następnie w rejon Rzeszowa, gdzie przebywał do lipca 1944 r. Zdołał ująć przed nadciągającym od wschodu frontem sowieckim i powrócił w rejon Kielc. Pełnił funkcję łącznika pomiędzy oddziałami partyzanckimi. W listopadzie 1944 r. znów pojawił się w Kielcach,

gdzie doczekał końca działań wojennych.

► [Czytaj całość na portalu przystanekhistoria.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Armia Krajowa

Artykuł

Tadeusz Ignacy Ryłski